

Apbrīnojami! Diasam nenoliedzami padodas ikviens žanrs, un “Paļāvība” to lieliski pierāda – romāns romānā, pārsteidzošs, prasmīgs un vienlaikus ļoti izklaidējošs literārais veikums.

Sunday Times

Ģeniāli! Lasītāju steidzina gan daudzie sižeta pavērsieni un romāna savdabīgais formāts, gan pārlicība, ka Diass pietāupijis vēl ne vienu vien dūzi piedurknē...

Observer

Šajā Rubika kuba literārajā versijā Ernans Diass piedāvā lasītājiem dzirkstošu, turklāt arī neiedomājami izklaidējošu diskusiju par to, ka patiesuma elements allaž tiek zaudēts brīdī, kad spalva pieskaras papīram. Un, kad iesaistīta vēl arī nauda, meli burtiski vairojas...

Financial Times

Ernans Diass ir naratīva ģēnijs, viņa darbos ar apbrīnas vērtu vieglumu saplūst grandiozs vēriens un izteiksmīga un precīza sižeta līnija. “Paļāvība” veido savu pasauli un tās tēlus ar izsmalcinātu pašpārlicību. Aizkustinošs un izcils romāns!

Lorina Grofa, rakstniece

Šim darbam ir lemts kļūt par vienu no izcilākajiem mūsdienu romāniem... Pārsteidzošs, aizraujošs un brīnišķīgi uzrakstīts darbs.

Irish Times

HERNAN DIAZ

TRUST

ERNANS DIASS

PALĀVĪBA

No angļu valodas tulkojusi
Ingūna Beķere

811.111(73)-31
Di 070

Hernan Diaz
TRUST

Copyright © 2022 Hernán Díaz
First published by Riverhead Books
Translation rights arranged by AJA Anna Jarota Agency and The Clegg Agency,
Inc., USA.
All rights reserved.
Cover images © akg-images/ullstein bild & Shutterstock
Cover design © Stuart Wilson, Picador Art Department

Ernans Diass
PAĻĀVĪBA

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja VIJA KILBLOKA
Projekta vadītāja *Una Orinska*
Redaktore *Iveta Polkmane*
Korektore *Anita Poļakovska*
Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*
Maketētāja *Dace Polkmane*
Vāka dizainu adaptējusi *Ilze Isaka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6, Rīgā, LV-1010.
Red. nr. T-820.
Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana
vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums.
Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā.
Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski
atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu,
kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Ingūna Beķere, 2024
© Mākslinieciskais noformējums, literārā apdare, izdevums latviešu valodā,
Apgāds Zvaigzne ABC, 2024
ISBN 978-9934-32-102-3

Annei, Elsai, Marinai un Anai

Saturs

SAITES	9
<i>Herolds Veners</i>	
MANA DŽĪVE	129
<i>Endrū Bevels</i>	
BIOGRĀFIJA, ATMIŅĀS	195
<i>Aida Partensa</i>	
NĀKOTNES	361
<i>Mildreda Bevela</i>	

Saites

HEROLDA VENERA

romāns

PIRMĀ DAĻA

Tā kā viņš kopš dzimšanas bija baudījis gandrīz visas priekšrocības, tad viena no retajām Bendžaminam Rāskam liegtajām privilēģijām bija varonīga augšupeja: viņa stāsts nebija par izturību un neatlaidību vai teiksma par nesalaužamu gribu, kas izkalusi sev likteni zeltā no tik vien kā mazumiņa sārņu. Kā vēstija Rāsku ģimenes Bībeles aizmugurējā lapa, 1662. gadā viņa tēva senči bija aizceļojuši no Kopenhāgenas uz Glāzgovu, kur uzsākuši tirgoties ar tabaku, ievestu no kolonijām. Nākamā gadsimta laikā viņu komercdarbība uzplauka un paplašinājās tādā mērā, ka daļa ģimenes pārcēlās uz Ameriku, lai varētu labāk pārraudzīt piegādātājus un kontrolēt ikvienu ražošanas aspektu. Pēc trim paaudzēm Solomons, Bendžamina tēvs, izpirka visu radnieku un ārējo investoru daļas. Uzņēmums turpināja plaukt viņa vienpersoniskajā vadībā, un nepagāja ilgs laiks, līdz viņš kļuva par vienu no ievērojamākajiem tabakas tirgoņiem austrumkrastā. Varbūt tas bija tiesa, ka viņa preces nāca no kontinenta labākajiem piegādātājiem, tomēr Solomona

panākumu atslēga drīzāk bija meklējama ne tik ļoti preces kvalitātē, cik viņa spējā izmantot savā labā acīmredzamu faktu: tabakai, protams, ir epikūriskā puse, tomēr vairums vīriešu pīpē tabaku tāpēc, lai varētu parunāt ar citiem vīriešiem. Tādēļ Solomons Rāskis bija ne tikai vissmalkāko cigāru, cigarillu un tabakas maisījumu pīpei sagādnieks, bet (un galvenokārt) arī izcilu sarunu un politisku sakaru sagādnieks. Viņš sasniedza savas komercdarbības kalngalus un nodrošināja tur sev vietu, pateicoties draudzībām, kuras tika koptas smēķētavās, kur viņu bieži manija, baudot kādu no saviem *figurado* kopā ar dažu labu no ievērojamākajiem klientiem, kuru vidū bija Grovers Klīvlends, Viljams Zekerijus Ērvings un Džons Pīrponts Morgans.

Būdams savu panākumu augstākajā punktā, Solomons uzbūvēja pilsētas māju Rietumu 17. ielā, ko pabeidza tieši laikā uz Bendžamina piedzimšanu. Tomēr ģimenes Ņujorkas rezidencē Solomonu redzēja reti. Darbs viņu veda no vienas plantācijas uz nākamo, un viņš aizvien pārraudzīja cigāru tīšanas telpas vai apmeklēja darījumus partnerus Virdžīnijā, Ziemeļkarolinā vai Karību salās. Viņam pat piederēja neliela asjenda Kubā, kur viņš ik gadu pavadīja lielāko daļu ziemas. Baumas par viņa dzīvi uz salas nostiprināja viņa kā eksotiku mīloša piedzīvojumu meklētāja reputāciju, kas viņa uzņēmējdarbības jomā nāca par labu.

Vilhelmīna Rāska kundze ne reizi nebija spērusi kāju vīra Kubas īpašumā. Arī viņa garus posmus pavadīja ārpus Ņujorkas, dodamās prom, tiklīdz Solomons atgriezās, un visu sezonu mitinājās draugu vasaras mītnēs Hudzonas upes austrumkrastā vai to Ņūportas kotedžās. Acīmredzami ar Solomonu viņai kopīga bija tikai kaisle uz cigāriem, kurus viņa aizrautīgi pīpēja. Dāmai tas bija ļoti neierasts baudas avots, tāpēc viņa tam ļāvās tikai savu draudzeņu kompānijā. Taču tas nebija nekāds traucēklis, jo viņa aizvien bija to vidū. Vilija, kā viņu dēvēja šajās aprindās,

piederēja cieši noslēgtam sieviešu lokam, kuras, kā šķita, veidoja sava veida klaiņotāju cilti. Viņas nāca ne tikai no Ņujorkas, bet arī no Vašingtonas, Filadelfijas, Providensas, Bostonas, pat tik tālas vietas kā Čikāgas. Viņas pārvietojās barā, apmeklējamas cita citas namus un atpūtas mājas atbilstoši sezonai – Rietumu 17. iela uz pāris mēnešiem kļuva par pulciņa mītnes vietu, sākot no septembra beigām, kad Solomons devās uz savu asjendu. Tomēr, lai kurā valsts daļā dāmām būtu gadījies apmesties, kliķe nemainīgi palika savā noslēgtā lokā.

Bendžaminam, kurš lielāko tiesu uzturējās savā vai aukles istabā, bija tikai aptuvena nojausma par pārējo bagātā nama, kurā viņš uzauga, daļu. Kad tur ieradās māte kopā ar savām draudzenēm, viņu turēja attālāk no istabām, kurās viņas pīpēja, spēlēja kārtis un dzēra *Sauternes* līdz vēlai naktij; kad viņas aizbrauca, nama augšstāvi pārvērtās krēslainā aizslēgotu logu, pārklātu mēbeļu un kuplos liķautos ievīstītu lustru virknē. Viņa auklītes un guvernantes visas kā viena teica, ka viņš esot paraugbērns, un visi viņa mājskolotāji to apstiprināja. Nekad vēl labas manieres, prāts un paklausība nebija apvienojušies tādā līdzsvarā kā šajā maigās dabas bērņā. Vienīgā vaina, ko daži no agrīnajiem audzinātājiem spēja atrast pēc pamatīgas meklēšanas, bija Bendžamina nevēlēšanās biedroties ar citiem bērniem. Kad viens no mājskolotājiem izskaidroja skolēna draugu neesamību ar bailēm, Solomons atgaiņājās no šīm bažām, sakot, ka zēns vienkārši aug par neatkarīgu vīru.

Vientulīgā audzināšana nesagatavoja viņu internātskolai. Pirmā semestra laikā viņš ik dienu bija pakļauts pazemojumiem un sikām nežēlībām. Tomēr ar laiku klasesbiedri atklāja, ka savas bezkaislības dēļ viņš kā upuris bija neapmierinošs, un lika viņam mieru. Viņš turējās savrupi un izcēlās, nesatricināmi, visos mācību priekšmetos. Katra gada nobeigumā skolotāji, piešķiruši viņam visus pieejamos pagodinājumus un atzinības,

katrā ziņā atgādināja, ka viņam lemts sagādāt Akadēmijai lielu slavu.

Pēdējā mācību gada laikā viņa tēvs nomira no sirds mazspējas. Izvadišanas laikā Ņujorkā Bendžamina savaldība atstāja vienlīdz lielu iespaidu gan uz radniekiem, gan paziņām, taču patiesībā sēras bija vienkārši piešķīrušas viņa rakstura dabiskajām nosliecēm sabiedrībā atpazīstamu veidolu. Izrādot lielu pārgudrību, kas samulsināja viņa tēva advokātus un baņķierus, zēns pieprasīja testamentu un ar to saistītos finanšu pārskatus izpētei. Rāska kungs bija bijis apzinīgs, kārtīgs cilvēks, un viņa dēls neatrada dokumentos neko, kam piesieties. To padarījis un uzzinājis, ko sagaidīt, kad sasniegs pilngadību un saņems savu mantojumu, viņš atgriezās Ņūhempšīrā pabeigt skolu.

Viņa māte savu neilgo atraitnības laiku pavadīja kopā ar draudzenēm Rodailendā. Viņa aizbrauca maijā, īsi pirms Bendžamina izlaiduma, un uz vasaras beigām jau bija mirusi no emfizēmas. Ģimenes locekļi un draugi, kuri apmeklēja otro, daudz klusāko piemiņas ceremoniju, īsti neattapa, kā runāt ar jauno vīrieti, kas pāris mēnešu laikā divkārt bija kļuvis par bāreni. Par laimi, bija daudz praktisku jautājumu apspriešanai – aizbildnība, testamenta izpildītāji un ar testamenta izpildīšanu saistītie juridiskie sarežģījumi.

Bendžamina koledžā gūtā pieredze, šķiet, bija viņa skolas gadu atbalss, tikai pastiprinājumā. Tie paši trūkumi un tie paši talanti, taču šķita, ka viņam tagad iepatikušies tie pirmie, bet pret pēdējiem viņš izjūt pieklusinātu nicinājumu. Radās iespaids, ka dažas no ģimenē pārmantotajām nozīmīgajām īpašībām viņā vairs nerod turpinājumu. Viņš nevarētu vēl vairāk atšķirties no tēva, kurš bija pārņēmis savā varā jebkuru telpu, kurā iegāja, un lika visiem pulcēties ap sevi, un viņam nebija nekā kopīga ar māti, kura laikam gan nevienu sava mūža dienu nebija pavadījusi vienatnē. Šis atšķirības no vecākiem kļuva vēl izteiktākas

pēc viņa izlaiduma. Viņš atgriezās no Jaunanglijas pilsētā un neguva panākumus nevienā no tām jomām, kurās viņa paziņas uzplauka, – viņš bija neveikls sportists, apātisks klubu biedrs, neaizrautīgs dzērējs, vienaldzīgs spēlmanis, remdens mīlnieks. Viņš, kuram par savu bagātību bija jāpateicas tabakai, pat nesmeķēja. Tie, kuri viņam pārmeta pārlietu taupību, patiesībā nesaprata, ka viņam nebija nekādas iekāres, ko apspiest.

NEKAS NEVARĒTU BENDŽAMINU interesēt mazāk par tabakas biznesu. Viņam nepatika nedz produkts – primitīvā sūkšana un pūšana, mežonīgā aizraušanās ar dūmiem, rūgtensaldā puvušu lapu smaka –, nedz ar to saistītā garīgā radniecība, ko tēvs bija tik ļoti izbaudījis un tik labi izmantojis. Nekas viņam neriebās vairāk par smēķētavas miglainajām sazvērestībām. Kaut arī bija no visas sirds centies, viņš nespēja rast neko kaislibai līdzīgu, lai uzstātu uz *Lonsdale* pārākumu par *Diadema*, nedz arī spēja dziedāt slavas dziesmas ar to sparū, ko dod nepastarpinātas zināšanas, *Robustos* no viņa īpašuma Vueltabaho. Plantācijas, žāvēšanas šķūņi un cigāru fabrikas piederēja attālai pasaulei, par kuras iepazīšanu viņam nebija ne mazākās intereses. Viņš kā pirmais būtu bijis gatavs atzīt, ka bija drausmīgs uzņēmuma vēstnesis un tāpēc uzticēja ikdienas darbus pārvaldniekam, kurš bija kalpojis tēvam divus uzticīgus gadu desmitus. Tieši pretēji šī pārvaldnieka padomam Bendžamins, izmantojot nekad klātienē nesatiktu aģentu, par pārāk zemu cenu pārdeva tēva Kubas asjendu ar visu, kas tajā bija, pat neveicot inventarizāciju. Viņa banķieris ieguldīja šo naudu, kā arī pārējos viņa uzkrājumus akciju tirgū.

Pagāja pāris kūtru gadu, kuru laikā viņš negribīgi mēģināja uzsākt veidot dažādas kolekcijas (monētu, porcelāna, draugu), pievērsās hipohondrijai, centās aizrauties ar zirgiem un nespēja kļūt par dendiju.

Laiks pārvērtās nepārtrauktā niezē.

Pretēji savām patiesajām nosliecēm viņš sāka plānot ceļojumu uz Eiropu. Visu, kas viņu vecajā kontinentā interesēja, viņš jau bija uzzinājis no grāmatām; šo lietu un vietu pieredzēšana viņam nebija no svara. Un viņu it nemaz nepriecēja izredzes dienām no vietas atrasties iesprostotam uz kuģa kopā

ar svešiniekiem. Tomēr viņš sev teica: ja viņš vispār jebkad aizbrauks, tad šis ir īstais brīdis – vispārējais noskaņojums Ņujorkā bija drūms, to izraisīja virkne finanšu krīžu un tām sekojošā ekonomiskā lejupslīde, kas bija pārņēmusi valsti pēdējo divu gadu laikā. Tā kā šis pagrimums viņu tieši neietekmēja, Bedžamins tikai aptuveni apjauta tā iemeslus – tas viss bija sācies, viņaprāt, ar dzelzceļa burbuļa plīšanu, kas kaut kādā veidā bija saistīts ar sekojošo sudraba tirgus sabrukumu, kurš savukārt noveda pie noguldījumu zeltā izņemšanas, kā rezultātā neskaitāmas bankas izputēja, un to visu sāka dēvēt par 1893. gada paniku. Lai kāda būtu bijusi patiesā notikumu ķēde, viņš neuztraucās. Viņam bija vispārējs priekšstats par to, ka tirgos mēdz būt kāpumi un kritumi, un pārlicība, ka šodienas zaudējumi kļūs par rītdienas ieguvumiem. Šī finanšu krīze – smagāka nekā pirms gadiem divdesmit piedzīvotā garā depresija – nevis atturēja viņu no Eiropas apceļošanas, bet bija pat spēcīgākais pamudinājums, ko viņš atrada, lai dotos prom.

Kad Bendžamins grasījās noteikt aizbraukšanas dienu, baņķieris informēja viņu, ka, pateicoties dažiem “sakariem”, tam izdevies parakstīties uz obligācijām, kas izdotas, lai atjaunotu valsts zelta rezerves, kuru izsmelšana bija iedzinusi tik daudzas bankas maksātnespējā. Viss laidieni esot izpirkts pusstundā, un Rāsk nedēļas laikā bija guvis pieklājīgu peļņu. Tādējādi šī nelūgtā veiksmē, kas izpaudās labvēlīgu politisku pārmaiņu un tirgus svārstību veidā, noveda pie Bendžamina cienījamā mantojuma pēkšņa un šķietami spontāna pieauguma, kaut arī viņš pats nekad nebija domājis par tā palielināšanu. Taču, kad veiksmē bija to izdarījusi viņa labā, viņš atklāja dziļi sevī alkas, par kuru pastāvēšanu nebija pat nojautis, pirms tām bija pasviesta ēsma, kas bija gana liela, lai tās atdzīvinātu. Eiropai nāksies pagaidīt.

Rāska aktīvi bija uzticēti Dž. S. Vinslovs & Ko. konservatīvajai aprūpei, šī firma aizvien bija pārvaldījusi ģimenes darījumus.

Firmu, ko bija dibinājis viens no tēva draugiem, tagad pārraudzīja Džons S. Vinslovs juniors, kurš bija nesekmīgi centies sadraudzēties ar Bendžaminu. Tādēļ abu jauno vīriešu attiecības bija mazliet saspīlētas. Tomēr abi cieši sadarbojās – pat ja tas bija ar kurjeru un tālruņa starpniecību, ko Bendžamins izvēlējās labprātāk nekā liekās un nogurdinoši sirsnīgās klātienēs tikšanās.

Drīz vien Bendžamins iemācījās veikli izlasīt cenu telegrāfa lenti, atrodot shēmas, tās sakrustojot un atklājot slēptas cēloņsakarības šķietami nesaistītās tendencēs. Vinslovs, sapratis, ka viņa klients ir talantīgs skolēns, centās darīt tā, lai viss izskatītos noslēpumaināk, nekā bija īstenībā, un noraidīt viņa prognozes. Tik un tā Rāskis sāka pats pieņemt lēmumus, parasti – pretēji firmas padomiem.

Viņu vilināja īstermiņa ieguldījumi, un viņš lika Vinslovam iesaistīties augsta riska darījumos ar akciju opcijām, nākotnes darījumiem un citiem spekulatīviem instrumentiem. Vinslovs aizvien mudināja būt piesardzīgiem un iebilda pret šādiem pārgalvīgiem plāniem: viņš atteicās nolikt Bendžaminu tādā pozīcijā, kurā viņš bīstamu darījumu dēļ zaudētu savu kapitālu. Taču šķita, ka Vinslovs vairāk nekā par klienta aktīviem raizējas par ārieni un vēlmi izrādīt zināmu finansiālu piedienību, – galu galā, kā viņš reiz teica, sekli pasmiedamies par savu asprātību, viņš esot grāmatvedis, nevis bukmeikers un atbildot nevis par spēļu namu, bet finanšu uzņēmumu. No tēva mantotā reputācija lika nodoties drošiem ieguldījumiem, un viņa nolūks bija šo mantojumu godāt. Tomēr beigu beigās viņš vienmēr izpildīja Rāskas norādījumus un paturēja savu komisijas maksu.

Pēc gada, noguris no sava padomdevēja klirības un gausuma, Rāskis nolēma sākt tirgoties pats un atlaida Vinslovus. Visu attiecību pārtraukšana ar ģimeni, kura paaudzēm ilgi bijusi tuva viņējai, papildināja patiesa sasnieguma sajūtu, ko Rāskis izjuta pirmo reizi mūžā, pārņemot darījumus pats savās rokās.